

Міністерство освіти і науки України
Центральноукраїнський державний університет
імені Володимира Винниченка

Кафедра української філології та журналістики

Марія ЛАВРУСЕНКО

Українська драматургія і театр

XIX століття

(вибіркова дисципліна)

Навчально-методичний посібник для студентів

*факультету української філології, іноземних мов та соціальних
комунікацій*

Спеціальність:

014.01 Середня освіта. Українська мова і література

Кропивницький – 2023

УДК 82

ББК 83.3 (4Укр)1

Л13

Лаврусенко М. Українська драматургія і театр II половини XIX ст. (вибіркова дисципліна) Навчально-методичний посібник. Кропивницький, 2023. 30 с.

Рецензенти:

Михида Сергій Павлович – доктор філологічних наук, професор кафедри української філології та журналістики

Буряк Олена Федорівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української філології та журналістики

Рекомендовано засіданням Методичної ради
Центральноукраїнського державного університету
імені Володимира Винниченка
(протокол № 2 від 7 грудня 2022 р.)

ББК 83

© Лаврусенко Марія Іванівна, 2023

З М І С Т

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	4
МЕТА І ЗАВДАННЯ ВИВЧЕННЯ КУРСУ, КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ	5
ПРОГРАМА КУРСУ	7
СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	7
ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	9
ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ	13
МЕТОДИ НАВЧАННЯ	14
ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	15
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	16
ПЛАНІ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	18
ПЕРЕЛІК ЗАЛІКОВИХ ПИТАНЬ	29

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Українська драматургія і театр ХІХ століття

(вибіркова дисципліна)

ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
денна форма навчання		
Кількість кредитів – 5	Шифр галузі: 01	Нормативна
Модулів - 2	Галузь знань: Освіта/Педагогіка	Рік підготовки: 2-й
Змістових модулів – 2	Код спеціальності: 014	Семестр: 3-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання:	Найменування спеціальності: Середня освіта	Лекції: 30 год.
Загальна кількість годин – 150	Шифр предметної спеціальності: 014.01	Практичні: 20 год.
Тижневих годин: Аудиторних: 4 Самостійної роботи:	Предметна спеціальність: Середня освіта (Українська мова і література)	Самостійна робота: 100 год.
	Освітній ступінь: бакалавр	Індивідуальні завдання: Вид контролю: Залік

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%) для денної форми навчання – 1:2

МЕТА І ЗАВДАННЯ ВИВЧЕННЯ КУРСУ

Мета дисципліни:

Збагатити знання здобувачів освіти історією розвитку театрального мистецтва і драматургії України XIX століття

Завдання вивчення дисципліни:

- виробити цілісне уявлення про українську драматургію і театр з найдавніших часів і до кінця XIX століття;
- ознайомити з історією розвитку театральної справи в Україні, зокрема передумовами та створенням національного професійного театру;
- систематизувати знання про творчість українських драматургів II пол. XIX ст., зокрема М. Кропивницького, І. Тобілевича, М. Старицького, І. Франка, І. Нечуя-Левицького, П. Мирного;
- оволодіти практичними навичками й уміннями цілісного аналізу драматургічних творів, зокрема тих, що вивчаються у шкільній програмі української літератури.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- історію розвитку української драматургії і театру з найдавніших часів і до кінця XIX століття;
- драматургічну творчість М. Кропивницького, І. Тобілевича, М. Старицького, І. Франка, І. Нечуя-Левицького, П. Мирного;
- тексти, передбачені програмою;

уміти:

- визначати роль М. Кропивницького, І. Тобілевича, М. Старицького, І. Франка, І. Нечуя-Левицького, П. Мирного в розвитку національної драматургії і театру;
- формувати культуру ведення дискусії;
- користуватися довідковими матеріалами, зокрема літературними енциклопедіями та словниками;
- виробляти ефективну стратегію спілкування;
- робити аналіз художніх текстів національної драматургії;
- визначати функціональну роль художніх засобів у тексті;
- творчо застосовувати знання з інших наук (психологія, філософія, вступ до літературознавства та ін.) під час вивчення цього курсу;
- опрацьовувати літературознавчі студії.

Компетентності:

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми в галузі середньої освіти, що передбачає застосування теорій та методів освітніх наук і характеризується комплексністю й невизначеністю педагогічних умов організації навчально-виховного процесу в основній (базовій) середній школі.

Загальні компетентності:

- Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, вести здоровий спосіб життя.
- Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

Спеціальні (предметні) компетентності:

- Здатність використовувати досягнення сучасної науки в галузі теорії та історії української мови і літератури в практиці навчання української мови і літератури у закладах середньої освіти (рівень базової середньої освіти).
- Здатність використовувати когнітивно-дискурсивні вміння, спрямовані на сприйняття й породження зв'язних монологічних і діалогічних текстів в усній і письмовій формах, володіти методикою розвитку зв'язного мовлення учнів у процесі говоріння й підготовки творчих робіт.
- Здатність орієнтуватися в українському літературному процесі на тлі світового (від давнини до сучасності), уміння використовувати здобутки українського письменства для формування національної свідомості, світогляду учнів, їхньої моралі, ціннісних орієнтацій у сучасному суспільстві.
- Здатність взаємодіяти зі спільнотами (на місцевому, регіональному, національному, європейському й глобальному рівнях) для розвитку професійних знань і фахових компетентностей, використання практичного досвіду й літературного контексту для реалізації цілей освітнього процесу в закладах середньої освіти.

Програмні результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти зможуть:

- визначати роль М. Кропивницького, І. Тобілевича, М. Старицького, І. Франка, І. Нечуя-Левицького, П. Мирного в розвитку національної драматургії і театру;
- формувати культуру ведення дискусії;
- користуватися довідковими матеріалами, зокрема літературними енциклопедіями та словниками;
- виробляти ефективну стратегію спілкування;
- робити аналіз художніх текстів національної драматургії;
- визначати функціональну роль художніх засобів у тексті;
- застосовувати знання з інших наук (психологія, філософія, вступ до

- літературознавства та ін.) під час аналізу творів;
 ➤ опрацьовувати навчальні й наукові студії.

ПРОГРАМА КУРСУ

Вступ. Театр як вид мистецтва. Драма як рід літератури, специфіка розвитку жанру драми у фольклорі й давньоукраїнській літературі

Драматургія і театр XVIII ст. Українські громадські театри XVIII ст., їхня роль у створенні національного театрального мистецтва.

Розвиток театрального мистецтва в Україні I половини XIX ст. Творчі здобутки у жанрі драми І. Котляревського, Г. Квітки-Основ'яненка, Т. Шевченка, Я. Кухаренка, Д. Дмитренка. Мандрівні та кріпацькі театри I пол. XIX ст.

Історія створення українського професійного театру. Заснування першого професійного театру в Єлисаветграді. Діяльність корифеїв.

Марко Кропивницький – основоположник українського театрального мистецтва. Творча біографія М. Кропивницького. Роль у становленні національного театрального мистецтва. Драматургія М. Кропивницького. Жанр соціально-психологічної драми у творчості М. Кропивницького («Олеся», «Доки сонце зійде, роса очі виїсть», «По ревізії» та ін).

Драматургійна творчість М. Старицького («Циганка Аза», «Чорноморці», «За двома зайцями», „Різдвяна ніч“. Історія України у драмах «Маруся Богуславка», «Облога Буші».

І. Тобілевич. Театральна і драматургічна діяльність. Жанр сатиричної комедії у творчості І. Тобілевича. «Сто тисяч», «Хазяїн». Історична тема в драматургії І. Тобілевича. «Сава Чалий».

Драматургія І. Нечуя-Левицького (комедія «На кожум'яках», історичні драми «Маруся Богуславка», «В диму та в полум'ї»).

Здобутки П. Мирного в жанрі драми. («Лимерівна», «У черницях», «Перемудрив», «Згуба», «Спокуса», «Не вгашай духу!»)

І. Франко – драматург. Соціально-психологічна драма «Украдене щастя». Специфіка української драматургії к. XIX ст.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усьог о	у тому числі					усьог о	у тому числі				
		л	п	лаб	інд.	СРС		л	п	лаб	інд.	СРС
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль I. Теоретико-практичний												
Тема 1. Вступ. Театр як вид мистецтва.	4	2				2	4					4
Тема 2. Драматургія	5	2				3	5					5

і театр XVIII ст. Українські громадські театри XVIII ст., їхня роль у створенні національного театрального мистецтва												
Тема 3. Розвиток театрального мистецтва в Україні І половини XIX ст.	5	2	2			1	5					5
Тема 4. Творчі здобутки у жанрі драми І. Котляревського, Г. Квітки- Основ'яненка, Т. Шевченка, Я. Кухаренка, Д. Дмитренка.	3	2				1	3					3
Тема 5. Мандрівні та кріпацькі театри І пол. XIX ст.	8	2	2			4	8					8
Тема 6. Історія створення українського професійного театру. Заснування першого професійного театру в Єлисаветграді. Діяльність корифеїв.	7	2	2			3	7	2	2			3
Тема 7. Марко Кропивницький – основоположник українського театрального мистецтва	8	2	2			4	8	2	2			4
Тема 8. Драматургія М. Кропивницького	8	2	2			4	8					8
Тема 9. Драматургічна творчість М. Старицького	8	2	2			4	8	2				6
Тема 10. І. Тобілевич. Театральна і драматургічна діяльність.	13	2	4			7	13	4	2			7

Тема 11. Драматургія І. Нечуя-Левицького	4	2				2	4					4
Тема 12. Здобутки П. Мирного у жанрі драми	4	2				2	4					4
Тема 13. І. Франко – драматург	11	2	4			5	11					11
Тема 14. Особливості розвитку української драматургії у к. ХІХ ст.	7	4				3	7					7
Усього годин	95	30	20			45	95	10	6			79
Змістовий модуль II. ІНДЗ												
Індивідуальне науково-дослідне завдання	55					55	55					55
<i>Усього годин</i>	55					55	55					55
<i>Усього</i>	150	30	20			100	42	150	10	6		13 4

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Теми лекційних занять
денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вступ. Театр як вид мистецтва.	2
2	Драматургія і театр ХVІІІ ст. Українські громадські театри ХVІІІ ст., їхня роль у створенні національного театрального мистецтва	2
3	Розвиток театрального мистецтва в Україні І половини ХІХ ст.	2
4	Творчі здобутки у жанрі драми І. Котляревського, Г. Квітки-Основ'яненка, Т. Шевченка, Я. Кухаренка, Д. Дмитренка.	2
5	Мандрівні та кріпацькі театри І пол. ХІХ ст.	2
6	Історія створення українського професійного театру. Заснування першого професійного театру в Єлисаветграді. Діяльність корифеїв.	2
7	Марко Кропивницький – основоположник українського театрального мистецтва	2
8	Драматургія М. Кропивницького	2
9	Драматургійна творчість М. Старицького	2

10	І. Тобілевич. Театральна і драматургічна діяльність.	2
11	Драматургія І. Нечуя-Левицького	2
12	Здобутки П. Мирного у жанрі драми	2
13	І. Франко – драматург	2
14	Особливості розвитку української драматургії у к. ХІХ ст.	4
	Разом	30

заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Історія створення українського професійного театру. Заснування першого професійного театру в Єлисаветграді. Діяльність корифеїв.	2
2	Марко Кропивницький – основоположник українського театрального мистецтва	2
3	Драматургія М. Кропивницького	2
4	Драматургічна творчість М. Старицького	2
5	І. Тобілевич. Театральна і драматургічна діяльність.	2
	Разом	10

**Теми семінарських (практичних) занять
денна форма навчання**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Розвиток драматургії і театру в Україні до к. ХVІІІ ст.	2
2	Театральне і драматургічне мистецтво України І пол. ХІХ ст.	2
3	Становлення і розвиток українського професійного театру	2
4	Творча біографія М. Кропивницького. Роль у становленні національного театрального мистецтва	2
5	Жанр соціально-психологічної драми у творчості М. Кропивницького. «Доки сонце зійде, роса очі виїсть». Комедія «По ревізії»	2
6	Драматургія М. Старицького.	2
7	Жанр сатиричної комедії у творчості І. Тобілевича. «Сто тисяч», «Хазяїн»	2
8	Історична тема в драматургії І. Тобілевича. «Сава Чалий»	2
9	І. Франко. Соціально-психологічна драма «Украдене щастя»	2
10	Контрольна робота	2
	Разом	20

заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Становлення і розвиток українського професійного театру	2
2	Творча біографія М. Кропивницького. Роль у становленні національного театрального мистецтва	2
3	Жанр сатиричної комедії у творчості І. Тобілевича. «Сто тисяч», «Хазяїн»	2
	Разом	6

**Завдання для самостійної роботи
денна форма навчання**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вступ. Театр як вид мистецтва.	2
2	Драматургія і театр XVIII ст. Українські громадські театри XVIII ст., їхня роль у створенні національного театрального мистецтва	3
3	Розвиток театрального мистецтва в Україні II половини XIX ст.	1
4	Творчі здобутки у жанрі драми І. Котляревського, Г. Квітки-Основ'яненка, Т. Шевченка, Я. Кухаренка, Д. Дмитренка.	1
5	Мандрівні та кріпацькі театри I пол. XIX ст.	4
6	Історія створення українського професійного театру. Заснування першого професійного театру в Єлисаветграді. Діяльність корифеїв.	3
7	Марко Кропивницький – основоположник українського театрального мистецтва	4
8	Драматургія М. Кропивницького	4
9	Драматургічна творчість М. Старицького	4
10	І. Тобілевич. Театральна і драматургічна діяльність.	7
11	Драматургія І. Нечуя-Левицького	2
12	Здобутки П. Мирного у жанрі драми	2
13	І. Франко – драматург	5
14	Особливості розвитку української драматургії у к. XIX ст.	3
15	Контрольна робота. ІНДЗ	55
	Разом	100

заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вступ. Театр як вид мистецтва.	4

2	Драматургія і театр XVIII ст. Українські громадські театри XVIII ст., їхня роль у створенні національного театрального мистецтва	5
3	Розвиток театрального мистецтва в Україні на початку XIX ст..	5
4	Творчі здобутки у жанрі драми І. Котляревського, Г. Квітки-Основ'яненка, Т. Шевченка, Я. Кухаренка, Д. Дмитренка.	3
5	Мандрівні та кріпацькі театри I пол. XIX ст.	8
6	Історія створення українського професійного театру. Заснування першого професійного театру в Єлисаветграді. Діяльність корифеїв.	3
7	Марко Кропивницький – основоположник українського театрального мистецтва	4
8	Драматургія М. Кропивницького	8
9	Драматургійна творчість М. Старицького	6
10	І. Тобілевич. Театральна і драматургічна діяльність.	7
11	Драматургія І. Нечуя-Левицького	4
12	Здобутки П. Мирного у жанрі драми	4
13	І. Франко – драматург	11
14	Особливості розвитку української драматургії у к. XIX ст.	7
15	Контрольна робота. ІНДЗ	55
	Разом	134

ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ

Теми проєктів (орієнтовні):

Тема 1. Тема історії України в національній драматургії II половини XIX століття:

- I. Тобілевич «Сава Чалий»
- I. Тобілевич «Мазепа»
- I. Тобілевич «Бондарівна»
- М. Старицький «Маруся Богуславка»
- М. Старицький «Оборона Буші»
- М. Старицький «Богдан Хмельницький»

Тема 2. Соціально-побутова та морально-етична проблематика в українській драматургії II половини XIX століття:

- М. Кропивницький «Дай серцю волю – заведе в неволю»
- М. Кропивницький «Глитай, або ж Павук»
- М. Кропивницький «Невольник»
- М. Кропивницький «Доки сонце зійде роса очі виїсть»
- М. Кропивницький «Дві сім'ї»
- М. Кропивницький «Зайдиголова»
- М. Старицький «Ой не ходи, Грицю, та на вечорниці»
- I. Тобілевич «Наймичка»
- I. Тобілевич «Безталанна»

Тема 3. Доля людини-митця в українській драматургії II половини XIX століття:

- I. Тобілевич «Житейське море»
- I. Тобілевич «Суєта»
- М. Старицький «Талан»

Тема 4. Жанр сатиричної комедії в українській драматургії II половини XIX століття:

- М. Старицький «За двома зайцями»
- I. Тобілевич «Мартин Боруля»
- I. Тобілевич «Сто тисяч»
- I. Тобілевич «Хазяїн»
- М. Кропивницький «Чмир»
- М. Кропивницький «Мамаша»
- I. Франко «Майстер Черняк»

Завдання проєктів:

1. Студенти обирають тему проєкту (кількість студентів не має перевищувати кількості запропонованих для аналізу творів).
2. Кожен студент письмово аналізує один драматичний твір. В аналізі має бути досліджено оцінку твору в українському літературознавстві, історію написання п'єси і її сценічну долю, визначено тему, ідею, конфлікт, проблему, жанр, стиль, особливості сюжетно-композиційної структури, охарактеризовано образи дійових осіб.
3. Учасники проєкту готують спільну презентацію.

Увага! Оцінка за виконання ІНДЗ включає в себе письмовий аналіз обраної п'єси (30 балів) і захист проведеного дослідження (10 балів).

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Під час вивчення дисципліни «Українська драматургія і театр II половини XIX століття» передбачено комплексне використання різноманітних методів організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності студентів та методів стимулювання і мотивації їх навчання, що сприяє розвитку творчих засад особистості майбутнього фахівця, з урахуванням індивідуальних особливостей учасників освітнього процесу.

З метою формування професійних компетентностей широко впроваджуються інноваційні методи навчання. Це – комп'ютерна підтримка освітнього процесу, впровадження інтерактивних методів навчання (робота в малих групах, мозковий штурм, ситуативне моделювання, опрацювання дискусійних питань тощо).

За джерелами знань на заняттях використовуються словесні (розповідь, бесіда, лекція) та практичні методи.

За рівнем самостійної розумової діяльності використовуються проблемно-інформаційний, проектно-пошуковий, дослідницький методи.

Із метою забезпечення максимального засвоєння студентами матеріалу курсу використовуються наступні методи навчання:

1) Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:

- словесні (лекція-монолог, лекція-діалог, проблемна-лекція);
- наочні (презентація, демонстрування);
- практичні методи (практичні завдання).

2) Методи стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

- метод проблемного викладу матеріалу;
- моделювання життєвих ситуацій;
- мозковий штурм;
- метод опори на життєвий досвід;
- навчальної дискусії.

3) Методи контролю й самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності:

- усного контролю;
- письмового контролю;
- самоконтролю та взаємоконтролю;
- рецензування відповідей.

4.7. Засоби діагностики результатів навчання здобувачів освіти. Порядок та критерії виставлення балів

Контрольні заходи здійснюються з дотриманням вимог об'єктивності, індивідуального підходу, системності, всебічності.

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є:

- стандартизовані тести;
- усні та письмові відповіді на практичних заняттях;
- реферати, повідомлення, есеї;
- студентські презентації на задану тему;
- ІНДЗ;
- контрольна робота.

Використовуються усний і письмовий методи контролю. Вони мають сприяти підвищенню мотивації студентів до навчально-пізнавальної діяльності.

Поточний контроль. *Завданням поточного контролю* є перевірка розуміння та засвоєння певної частини учбового матеріалу, рівня сформованості навичок, умінь самостійно опрацювати навчальний матеріал, здатності осмислити зміст теми.

Об'єктами поточного контролю знань студента є систематичність та активність роботи на заняттях; виконання ІНДЗ. Оцінюються усні та письмові відповіді на практичних заняттях, повідомлення, презентації, тестування, контрольні роботи.

У разі невиконання завдань поточного контролю студент має право скласти їх індивідуально до останнього практичного заняття за дозволом завідувача кафедри. Порядок такого контролю регламентований викладачем.

Підсумковий контроль. *Завданням підсумкового контролю* є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, уміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Студент і викладач повинні уникати будь-яких порушень академічної доброчесності. Забороняються плагіат та списування при виконанні завдань практичних занять, при написанні поточних письмових робіт. Заохочується активність, ініціативність, творчий підхід. Обов'язковим є прочитання художніх текстів, які виносяться на обговорення.

Лекційні заняття не відпрацьовуються, але знання лекційного матеріалу обов'язкове.

Пропуски практичних занять відпрацьовуються у формі колоквиуму.

Викладач гарантує доступність зустрічей як у межах університету, так і можливість заочної комунікації та консультування (телефон, вайбер, електронна пошта).

Відповіді на практичних заняттях оцінюються за 5-ти бальною шкалою (на 10 практичних заняттях має бути не менше 5 відповідей). Кількість балів за практичні заняття визначається так: середньоарифметичне за відповіді на практичних заняттях множиться на коефіцієнт 10. Контрольна робота оцінюється 10 балами. Самостійна робота – індивідуальне науково-дослідне завдання оцінюється 40 балами.

Увага! Пропущені і не відпрацьовані практичні заняття оцінюються 0 балів.

Якщо студент хоче покращити свої результати за поточний контроль, він складає колоквиум за темами практичних занять. Колоквиум складається після оголошення результатів змістових модулів.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання		Сума
Змістовий модуль 1		100
Змістовий модуль 2 (ІНДЗ)		
T1-T15	КР	
50	10	
60		

T1, T2 ... – теми змістових модулів; КР – контрольна робота

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою (екзамен)	Оцінка за національною шкалою (залік)
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література до курсу:

1. Єфремов С. Історія українського письменства. Київ, 1995.
2. Історія української літератури ХІХ ст.: У 2 кн. Книга друга / За ред. М.Г.Жулинського. К.: «Либідь», 2006.
3. Історія української літератури ХІХ ст.: У 3 кн. Книга третя / За ред. М.Т.Яценка. К.: «Либідь», 1997.
4. Історія української літератури 70–90 рр. ХІХ ст.: У 2 кн. / За ред О.Д. Гнідан. К.: Вища школа, 2003. Кн. I, II.
5. Погребенник В. Українська література кінця ХІХ століття: творчість чільних репрезентантів / Володимир Погребенник. *Українська мова та література*. 2004. № 21–24.
6. Новиков А. Художній універсум Марка Кропивницького. Х.: Майдан, 2006. 352 с.

7. Новиков А. Український театр і драматургія: від найдавніших часів до початку ХХ ст.: монографія. Харків: Харківське історико-філологічне товариство, 2015

Допоміжна:

1. Вієвський В. Поетика комедійної творчості І. Карпенка-Карого. К., 1995.
2. Гольник О.О. У пошуках голосу Марка Кропивницького. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2020. 204 с.
3. Гундарова Т.І. Проявлення Слова. Дискурс раннього українського модернізму. Постмодерна інтерпретація. Львів, 1997.
4. Дем'янівська Л. С. І.Тобілевич (Карпенко-Карий). К., 1995.
5. Дурьлин С. Мария Заньковецкая. К., 1982.
6. Єфремов С. Карпенко-Карий (І. К. Тобілевич) Критико-біографічний нарис. К., 1924.
7. Єфремов С. Щоденники. 1923–1929. К., 1997.
8. Зубков В. Михайло Петрович Старицький / Поетичні твори. драматичні твори. К., 1987.
9. Киричок М. П. Марко Кропивницький: Літературний портрет. К., 1985.
10. Куценко Л. «Народу самосійні діти...». Кіровоград: Спадщина, 2005.
11. Куценко Л. Стежками «Хутора Надії». Кіровоград: «Імекс-ЛТД», 2007.
12. Мамонтов Я. Драматургія І.Тобілевича / Тобілевич І. Твори: В 6-ти т. Т.6. К.,1931.
13. Мороз Л. Деякі особливості трагедії в українській драматургії другої половини ХІХ ст. (фольклорна традиція і жанр) / Розвиток жанрів в українській літературі ХІХ – початку ХХ ст. К.: Наукова думка, 1986. С.158-188.
14. Мороз Л. З. Карпенко-Карий Іван . Енциклопедія сучасної України : у 30 т. / ред. кол. : І. М. Дзюба [та ін.] ; НАН України, НТШ. К. : [б. в.], 2012. Т. 12 : Кал - Київ. 711 с.
15. Мороз Л. З. Нова реалістична драма в українській літературі кінця ХІХ – початку ХХ ст. / Проблеми історії та теорії реалізму української літератури ХІХ – початку ХХ ст. К.: Наукова думка, 1991. С.200-201.
16. Мар'яненко І. Минуле українського театру. К., 1954.
17. Марко Лукич Кропивницький: Зб. статей, спогадів і матеріалів. К., 1995.
18. Пахаренко В. Основи теорії літературипахаренко. К.: «Генеза», 2007. С. 190–202.
19. Саксаганський П. Думки про театр. К., 1955.
20. Свєрбілова Т. Від модерну до авангарду: жанрово-стильова парадигма української драматургії першої третини ХХ століття. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Syniavska_Lesia/Ukrainska_dramaturhiia_kintsia_KhIKh_pochatku_KhKh_stolittia_komunikatyvni_stratehii.pdf?PHPSESSID=9m35f1kvi3ehsaks16jmjff951
21. Сиваченко М.Є. Корифей української прози. К., 1967.
22. Синявська Л.І. українська драматургія кінця ХІХ століття: комунікативні стратегії. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Syniavska_Lesia/Ukrainska_dramaturhiia_kintsia_KhIKh_pochatku_KhKh_stolittia_komunikatyvni_stratehii.pdf
23. Смоленчук М. К. Марко Кропивницький і його рідний край. К., 1971.
24. Смоленчук М. Степи полинові: роман. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2017. 465 с.
25. Сокирко Л. Г. М. П. Старицький. Критико-біографічний нарис . К., 1960.
26. Спогади про Марка Кропивницького. Зб. К., 1990.
27. Спогади про Миколу Садовського. Зб. К., 1981.
28. Спогади про Панаса Саксаганського. Зб. К., 1882.
29. Тобілевич С. Мої стежки і зустрічі. Спогади. К.,1957.
30. Топська Н. Батько українського театру [Марко Кропивницький].Київ: Кн. база «Альфа», 2017. 64 с.

31. Франко І. Іван Тобілевич (Карпенко-Карий) / Збір. творів: У 50-ти т. К., 1982. Т. 37.
32. Хороб С. Українська драматургія крізь виміри часу (Теоретичні та історико-літературні аспекти драми). Івано-Франківськ: Лілея НВ, 1999.
33. Хорунжий Ю. Садовський садить сад з Марією і без... Роман. К.: Фенікс, 2005.
34. Шепель Л., Грузін Д. Кропивницький Марко Лукич / Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. ; Інститут історії України НАН України. К. : Наукова думка, 2009. Т. 5 : Кон - Кю. С. 410. -560 с.
35. Цибаньова О. Літопис життя і творчості І. Карпенка-Карого (І. Тобілевича). К., 1967.
36. Ярош В. П. Стежками зв'язаними. Кіровоград, 1992.
37. Великий каменярь: Проза та драматургія Івана Франка: Навчальний посібник. К.: Грамота, 2003. 67с.

Методичне забезпечення

1. Лаврусенко М.І. Історія української літератури II половини XIX століття (70-90-і роки). Кропивницький: ФОП Піскова М.А., 2020. 68 с.
2. Лаврусенко М.І. Українська драматургія і театр II половини XIX ст.. (електронний варіант)

Інформаційні ресурси

(перелік інформаційних ресурсів)

1. Історія української літератури XIX століття. URL: shron.chtyvo.org.ua/Yatsenko_MT/Istoriia_ukrainskoj_litera...
2. Історія української літератури XIX століття. URL: <http://www.ukrlit.vn.ua/info/xix/>
3. Бібліотека української літератури. URL: www.ukrlib.com.ua/encycl/techii/index.php
4. Єфремов С. URL: UkrBiblioteka.org
5. Саксаганський П.К. URL: <https://old.library.kr.ua/elib/saksaganski/index.html>
6. Тобілевич С. Життя Івана Тобілевича (Карпенка-Карого). URL: https://old.library.kr.ua/elib/tobilevych_sv/
7. Тобілевич С. Мої стежки і зустрічі. URL: https://old.library.kr.ua/elib/tobilevych_sv/
8. Тобілевич С. Корифеї українського театру. URL: https://old.library.kr.ua/elib/tobilevych_sv/
9. Іван Карпенко-Карий (Тобілевич). URL: https://old.library.kr.ua/elib/ind_kariv.html
10. Садовський Микола Карпович. URL: <https://old.library.kr.ua/elib/sadovskiy/index.html>

ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття №1

Розвиток драматургії і театру в Україні від найдавніших часів до к. XVIII ст.

План:

1. Специфіка розвитку світового та театрального мистецтва у світі й в Україні у найдавніші часи.
2. Роль фольклору у формуванні театру й драматургії.

3. Шкільний театр і роль у розвитку театрального мистецтва (повідомлення).
4. Вертепна драма (повідомлення).

Завдання та запитання:

Написати есе на одну із тем:

- «Роль фольклору в розвитку української драматургії»
- «Шкільна драма як чинник формування української драматургії і театру»
- «Вертеп і вертепна драма в українській культурі»

Література:

1. Новиков А. Український театр і драматургія: від найдавніших часів до початку ХХ ст.: монографія. Харків: Харківське історико-філологічне товариство, 2015
2. Антонович Д. В. Триста років українського театру. 1619-1919. Прага: Укр. громад. вид. фонд, 1925. 272 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Antonovych_Dmytro/Trysta_rokiv_ukrainskoho_teatru_16191919
3. Курс лекцій «Український театр: від кози до постдрами» Ганни Веселовської (Лекція 1. Ритуальний пратеатр: архаїчні, сакральні, символічні першоджерела української театральної культури). URL: https://www.youtube.com/watch?v=p-lzmQyHVQ4&ab_channel=MystetskyiArsenal.

Практичне заняття №2

Театральне мистецтво України I пол. ХІХ ст.

План:

1. Перші громадські театри на території України.
2. Українська драматургія перших десятиліть ХІХ ст. (п'єси І. Котляревського, Г. Квітки-Основ'яненка).
3. Драматургія 30-40 років ХІХ ст. (М. Костомаров, Т. Шевченко). Аналіз п'єси Я. Кухаренка «Чорноморський побит».
4. Особливості розвитку театральної справи і драматургії в Західній Україні в I пол.. ХІХ ст.
5. Особливості розвитку українського театрального мистецтва й драматургії у 50-70-і роки ХІХ ст. Аналіз п'єси Д. Дмитренка «Кум-мірошник».

Завдання та запитання:

Підготувати повідомлення на одну із тем:

- «Театр Людвіга Млотковського» .
- «Кріпацькі театри в Україні I пол.. ХІХ ст..»

Література:

1. Українська драматургія першої половини ХІХ століття. Маловідомі п'єси. URL: <http://litopys.org.ua/dramukr/dram.htm>
2. Шубравський В. Українська драматургія першої половини ХІХ ст. URL: <http://litopys.org.ua/dramukr/dram.htm>

3. Новиков А. Український театр і драматургія: від найдавніших часів до початку ХХ ст.: монографія. Харків: Харківське історико-філологічне товариство, 2015
4. Антонович Д. В. Триста років українського театру. 1619-1919. Прага: Укр. громад. вид. фонд, 1925. 272 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Antonovych_Dmytro/Trysta_rokiv_ukrainskoho_teatru_16191919/

Практичне заняття №3

Становлення та розвиток українського професійного театру. Розвиток драматургії 70-90-х років ХІХ ст.

План:

1. Передумови виникнення першого українського професійного театру (кріпацькі, мандрівні театри, театральні трупі Громад).
2. Театральне життя Києва, Бобринця, Єлисаветграда 70-80-х років ХІХ століття.
3. Створення першої української театральної трупи М. Кропивницьким (1882 р.). Внесок М. Старицького у розвиток українського театру (1883 р.). Триумфальні гастролі українського професійного театру.
4. Театральна діяльність родини Тобілевичів (Миколи Садовського, Панаса Саксаганського, Івана Карпенка-Карого) (повідомлення).
5. Акторська діяльність Марії Заньковецької (повідомлення).
6. Проблеми репертуару.
7. Драматургія та театр на Галичині та на Буковині:
 - Діяльність напівпрофесійних і напіваматорських труп (драматичне товариство імені І.Котляревського у Львові (1898–1908), Буковинський народний театр під керівництвом І.Захарка в Чернівцях (1900–1910), товариство імені Івана Тобілевича у Станіславі (1908–1914), Гуцульський театр Г.Хоткевича (1909-1912)), український професійний театр «Руська бесіда» О.Бачинського (1864 р.).
 - тематика й проблематика драматичних творів Ю. Федьковича, Г.Цеглинського, І. Франка.

Завдання та запитання:

- 1 З якими труднощами стикалися перші українські театральні трупи?
2. Яку роль у розвитку українського театального мистецтва відіграла родина Тобілевичів?
3. Підготувати повідомлення на теми: «Заповідник-музей «Хутір «Надія», його роль у розвитку українського професійного театального мистецтва», «Театральні місця Кропивницького», «Історія будівлі Кропивницького музично-драматичного театру», «Розвиток Кропивницького музично-драматичного театру на сучасному етапі».

Література:

1. Василько В. Микола Садовський і його театр. К., 1962.
2. Дурьлин С. Мария Заньковецкая. К., 1982.
3. Історія української літератури 70–90 рр. XIX ст.: У 2 кн. / За ред. О. Д. Гнідан. – К.: Вища школа, 2003, Кн. I. С. 485–514.
4. Куценко Л. «Народу самосійні діти...». Кіровоград: Спадщина, 2005.
5. Куценко Л. Стежками «Хутора Надії». Кіровоград: «Імекс-ЛТД», 2007.
6. Мар'яненко І. Минуле українського театру. К., 1954.
7. Мороз Л. З. Драматургія // Історія української літератури XIX століття: У 3 кн. Кн. 2: Навч. посібник / За ред. М. Т. Яценка. К.: Либідь, 1996. С. 352–373.
8. Новиков А. З історії українського професійного театру (до 125-річчя заснування Марком Кропивницьким театру корифеїв). *Українська мова і література в школі*. 2007. № 6. С. 37–42.
9. Новиков А. Марко Кропивницький і українське театральне мистецтво. *Дивослово*. 2004. №2. С. 14–17.
10. Новиков А.. Українська драматургія й театр від найдавніших часів до початку XX ст. : монографія. Харків : Сага, 2011. 407 с.
11. Панченко В. Є. Магічний кристал : Сторінки історії українського письменства. Кіровоград, 1995. 234 с.
12. Садовський М. К. Мої театральні згадки. К.: Держ. вид. образотворч. мистецтва і муз. літератури, 1956. 203 с.
13. Саксаганський П. Думки про театр. К., 1955.
14. Тобілевич С. Корифеї української сцени / Спогади про Марка Кропивницького. Збірник. С. 50–52.
15. Спогади про Марка Кропивницького. Зб. К., 1990.
16. Спогади про Миколу Садовського. Зб. К., 1981.
17. Спогади про Панаса Саксаганського. Зб. К., 1882.
18. Хорунжий Ю. Садовський садить сад з Марією і без... Роман. К.: Фенікс, 2005.
19. Шевченко С. Бобринецька сторінка майстрів сцени : театру корифеїв – 125. *Народне слово*. 2007. 18 грудня. С. 3.
20. Ярош В. П. Стежками зв'язаними. Кіровоград, 1992.

Практичне заняття №4

Творча біографія М. Кропивницького. Роль у становленні національного театального мистецтва

План:

1. Дитинство М. Кропивницького. Роль родини у формуванні особистості митця.
2. Освіта.
3. Захоплення театром. Участь в аматорських театральних гуртках Бобринця, Єлисаветграда. Перші драматургічні твори.
4. М. Кропивницький – професійний актор і драматург (1871-1882 р.р.).
5. М. Кропивницький – засновник «Товариство акторів» (російсько-українська театральна трупа, Єлисаветград, 1882 р.). Співпраця з М. Старицьким.
6. Творчий тріумф М. Кропивницького (1880-1890 р.р.)
7. Літературна спадщина митця (загальний огляд).

Завдання та запитання:

1. Підготуйте повідомлення на тему: «Автобіографія» М. Кропивницького – ключ до розуміння постаті митця».
2. Підготуйте повідомлення на тему: «Особисте життя М. Кропивницького».
3. Підготуйте повідомлення на тему: «Театральна діяльність М. Кропивницького в оцінці критики».

Література:

1. Гольник О.О. У пошуках голосу Марка Кропивницького. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2020. 204 с.
2. Історія української літератури 70–90 рр. XIX ст.: У 2 кн. / За ред. О. Д. Гнідан. К.: Вища школа, 2003, Кн. I. С. 485–514.
3. Куценко Л. «Народу самосійні діти...». Кіровоград: Спадщина, 2005.
4. Мар'яненко І. Минуле українського театру. К., 1954.
5. Мороз Л. З. Драматургія // Історія української літератури XIX століття: У 3 кн. Кн. 2: Навч. посібник / За ред. М. Т. Яценка. К.: Либідь, 1996. С. 352–373.
6. Новиков А. З історії українського професійного театру (до 125-річчя заснування Марком Кропивницьким театру корифеїв). *Українська мова і література в школі*. 2007. № 6. С. 37–42.
7. Новиков А. Марко Кропивницький і українське театральне мистецтво. *Дивослово*. 2004. №2. С. 14–17.
8. Новиков А.. Українська драматургія й театр від найдавніших часів до початку XX ст. : монографія. Харків : Сага, 2011. 407 с.
9. Панченко В. Є. Магічний кристал : Сторінки історії українського письменства Кіровоград, 1995. 234 с.
10. Садовський М. К. Мої театральні згадки / М.К. Садовський. К.: Держ. вид. образотворч. мистецтва і муз. літератури, 1956. 203 с.
11. Тобілевич С. Корифеї української сцени // Спогади про Марка Кропивницького. Збірник. С. 50–52.
12. Спогади про Марка Кропивницького. Зб. К., 1990.
13. Шевченко С. Бобринецька сторінка майстрів сцени : театру корифеїв – 125. *Народне слово*. 2007. 18 грудня. С. 3.
14. Ярош В. П. Стежками зв'язаними. Кіровоград, 1992.

Практичне заняття № 5

Жанр соціально-психологічної драми у творчості М. Кропивницького.
«Доки сонце зійде, роса очі виїсть». Сатирична комедія «По ревізії».

План:

1. Тематика та проблематика драми. Морально-етична та соціальна основи конфлікту твору.
2. Типологічна спорідненість п'єси із драмою М. Старицького «Не судилось».
3. Осуд в образах Бориса Воронова і його приятеля студента-агронома Володимира Горнова «хлопоманства» і фальшивого народолобства.

4. Викриття пристосуванців і перевертнів з народу (швець Гордій Поваренко і панська покоївка Текля).
5. Утвердження здорової народної моралі над бездушністю, розбещеністю і користолюбством (Оксана, Антін Завада, Степан Когут, Охрім, Максим Хвортуна).
6. Особливості мови твору.

Марко Кропивницький «По ревізії»

План:

1. Драматичний етюд «По ревізії» — гостра й дотепна сатира на сільську владу в пореформену добу.
2. Осуд хабарництва, шахрайства і п'янства сільської верхівки (писар Скубко, старшина Василь Миронович).
3. Анекдотичність сюжетних перепитій твору.

Завдання та запитання:

1. Підготуйте повідомлення: «Соціально-побутова проблематика драм М. Кропивницького».
2. Які риси українського менталітету втілені в образах героїв драми М. Кропивницького «Доки сонце зійде, роса очі виїсть».
3. У чому позачасовість проблематики драматичного етюду «По ревізії» М. Кропивницького?

Література:

1. Історія української літератури XIX ст. Кн. третя. К., 1997. С. 381–398.
2. Історія української літератури 70–90 рр. XIX ст.: У 2 кн. / За ред. О. Д. Гнідан. К.: Вища школа, 2003, Кн. I. С. 482–503.
3. Історія української літератури XIX століття: У 2 кн. / За ред. акад. М. Г. Жулинського. К.: Либідь, 2006. Кн. II. С. 609–646.
4. Киричок М. П. Марко Кропивницький: Літературний портрет. К., 1985.
5. Марко Лукич Кропивницький: Зб. статей, спогадів і матеріалів. К., 1995.
6. Мар'яненко І. М. Л. Кропивницький та його театр. / Минуле українського театру. К., 1954.
7. Мороз Л. З. Марко Кропивницький / Кропивницький Марко. Драматичні твори. К., 1990. С. 5–78.
8. Новиков А. Художній універсум Марка Кропивницького. Х.: Майдан, 2006. 352 с.
9. Новиков А. Драматургія Марка Кропивницького: від традиційної драми до нової європейської естетичної системи. *Наукові записки*. Серія: Філологічні науки (літературознавство). Випуск 79. Кіровоград, 2008. С. 47–58.
10. Новиков А. Українська драматургія й театр від найдавніших часів до початку XX ст. : монографія. Харків : Сага, 2011. 407 с.
11. Пільгук І. Вступна стаття / Кропивницький М. Твори: У 6-ти т. К., 1958.
12. Смоленчук М. К. Марко Кропивницький і його рідний край. К., 1971.

Практичне заняття №6

Драматургія Михайла Старицького

План:

1. Драма **«Не судилось»** («Панське болото»). І. Франко про драму «Не судилось»:
 - основний конфлікт соціально-побутової драми;
 - образ Катрі Дзвонарівни, глибина почуття й саможертвність дівчини-селянки;
 - образ Михайла Ляшенка – слабкої духом, егоїстичної натури, не здатної протистояти обставинам;
 - Павло Чубань – нова постать інтелігента-народника.
2. Реалізм драм М. Старицького на тему села (**«Ой не ходи, Грицю...»**, «У темряві»).
3. Драми на історичні теми: **«Богдан Хмельницький»**, **«Маруся Богуславка»**, «Оборона Буші».

Завдання та запитання:

1. Прокоментуйте народнопісенну основу драми М. Старицького «Ой не ходи, Грицю...».
2. Порівняйте історичну драму М. Старицького «Маруся Богуславка» з однойменною думою.

Література:

1. Горик Н. Тематичні розробки уроків з української літератури. 10 клас. *Дивослово*. 1997. №9.
2. Зубков В. Михайло Петрович Старицький // Поетичні твори, драматичні твори. К., 1987.
3. Історія української літератури XIX ст. Книга третя. К., 1997. С. 363–381.
4. Історія української літератури 70–90 рр. XIX ст.: У 2 кн. / За ред. О.Д. Гнідан. К.: Вища школа, 2003, Кн. I. С. 504–536.
5. Історія української літератури XIX століття: У 2 кн. / За ред. акад. М. Г. Жулинського К.: Либідь, 2006. Кн. II. С. 609–645.
6. Комишанченко М. П. Михайло Старицький: Літературний портрет. К., 1968.
7. Левчик Н. Михайло Старицький: багатогранність таланту. *Дивослово*. 2005. № 12. С. 20–26.
8. Погребенник В. Українська література кінця XIX століття: творчість чільних репрезентантів. *Українська мова та література*. 2004. №21–24 (373–376). С. 40–49.
9. Пчілка О. Михайло Петрович Старицький. *Київ*. 1991. №12.
10. Сокирко Л. Г. М.П. Старицький. Критико-біографічний нарис. К., 1960.

11. Цибаньова О. Лаври і терни: Життєвий і творчий шлях Михайла Старицького. К, 1996. 188 с.

Практичне заняття № 7 **Іван Карпенко-Карий. Сатиричні комедії «Сто тисяч», «Хазяїн»**

«Сто тисяч»

План:

1. Проблема влади грошей над людиною у комедії «Сто тисяч».
2. Нагромаджувач грошей і «преоберетатель земельки». Образ Герасима Никодимовича Калитки.
3. Елементи авантюрної драми у творі.

«Хазяїн»

План:

1. Сатирична комедія «Хазяїн» – соціально-сатирична комедія нового типу, гостра сатира на стяжателів, експлуататорів, міщан. Проблематика твору (конкретно-історичний та загальнолюдський виміри).
2. Образ Терентія Гавриловича Пузиря, його психологічна переконливість.
3. Феноген, Ліхтаренко, Зеленський як доповнення образу Пузиря; показ різних типів слуг та комерсантів, викриття їхньої аморальності.
4. Вираження просвітницьких ідей в образах представників інтелігенції – Золотницького, Калиновича, Соні.
4. Мова твору (майстерність побудови діалогу, мовні засоби індивідуалізації персонажів).

Завдання та запитання:

1. Чи можна проблему сатиричної комедії «Хазяїн» І. Тобілевича назвати позачасовою?
2. Що ви знаєте про життєву основу комедії І. Тобілевича «Сто тисяч» і «Хазяїн»?
3. Чи має Пузир (за драмою «Хазяїн») позитивні риси характеру?
4. Розкажіть про сценічну долю комедій І. Тобілевича «Сто тисяч» і «Хазяїн».
5. Чи можна комедії І. Тобілевича «Сто тисяч» і «Хазяїн» назвати авантюрними? Чому?

Література:

1. Беленчук С. І. Урок – психологічне дослідження за п'єсою І.Карпенка-Карого «Хазяїн»: 10 кл. *Вивчаємо українську мову та літературу*. 2008. № 26. С. 27–29.
2. Вієвський В. Поетика комедійності «Мартина Борулі» І.К.Карпенка-Карого Кіровоград, 1991. 33 с.
3. Данильчук О. Розкриття в п'єсі «Хазяїн» І.К.Карпенка-Карого деморалізуючого впливу на людину злочинних засобів збагачення. *Українська мова і література в школі*. 1999. С. 46–47.

4. Карасевич В. Образ Терентія Пузиря за комедією «Хазяїн» І.К.Карпенка-Карого *Українська література в загальноосвітній школі*. 2000. №2. С. 33–36.
5. Коваленко Л. І. Карпенко-Карий. Трагікомедія «Сто тисяч». 8-й клас. *Українська мова та література*. 2013. № 13 (липень). С. 8–10.
6. Падалка Н. «Сто тисяч» Івана Карпенка-Карого / Вивчення драматичних творів. К., 1984. С. 23–30.
7. Погорілий С. Робота з текстом комедії Івана Карпенка-Карого «Хазяїн». *Дивослово*. 1995. № 9. С.38–41.

Практичне заняття №8

Героїко-романтична історична трагедія

Івана Тобілевича (Карпенка-Карого) «Сава Чалий»

План:

1. Історична основа, джерела написання твору. Образ Сави Чалого у фольклорі, художній літературі.
2. Проблематика трагедії.
3. Зовнішній конфлікт, його підґрунтя. Переростання зовнішнього конфлікту у внутрішній.
4. Особливості композиції, основні колізії п'єси.
5. Образна система твору:
 - образ Сави Чалого (талановитий, розумний ватажок; людина з далекоглядним мисленням, стратег; вболіває за долю батьківщини; конфлікт з гайдамаками; вибір на користь шляхти: сумніви, усвідомлення помилки у виборі союзників; любов до Зосі та сина): глибина психологічної характеристики;
 - втіленням рішучості, відваги, безкомпромісності у боротьбі проти ненависної шляхти в образі Гната Голого;
 - Шмигельський – шукач мирних шляхів залагодження конфліктів між гайдамаками і шляхтою;
 - образи шляхти (Потоцький, Жезніцький, Яворський).
6. Поетикальні особливості твору, неоромантичне начало.

Завдання та запитання:

1. Порівняйте образ Сави Чалого у народній пісні і п'єсі І. Тобілевича.
2. Поміркуйте: Сава Чалий – зрадник чи жертва обставин? Аргументуйте свою відповідь.
3. Назвіть риси неоромантизму як стильової літературної течії. Чи властиві ці риси образів Сави Чалого?

Література:

1. Білоус Н. Українська драматургія другої половини ХІХ – початку ХХ ст. на історичному тлі театрального руху. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2006. № 5. С. 37–39.
2. Вієвський В. Поетика комедійної творчості І. Карпенка-Карого . К., 1995.
3. Горик Н. Тематичні розробки уроків з української літератури. 10 клас. *Дивослово*. 1998. №9. С. 31–36.
4. Горошко Н. Історична драма І. Карпенка-Карого «Сава Чалий»: урок літ. в 10 кл. *Вивчаємо українську мову та літературу*. 2009. № 9. С. 19–22.
5. Дем'янівська Л.С. І.Тобілевич (Карпенко-Карий). К.,1995.
6. Дорошкевич О. Іван Тобілевич Карпенко-Карий. 1845–1907/ Тобілевич І. (Карпенко-Карий). Вибрані твори. К.,1930.
7. Єфремов С. Карпенко-Карий (І.К. Тобілевич) Критико-біографічний нарис. К.,1924.
8. Історія української літератури 70–90 рр. ХІХ ст.: У 2 кн. / За ред. О. Д. Гнідан. К.: Вища школа, 2003, Кн. І. С. 537–573.
9. Історія української літератури ХІХ століття: У 2 кн. / За ред. акад. М. Г. Жулинського К.: Либідь, 2006. Кн. ІІ. С. 647–673.
10. Коломієць В. В., Іванова О.В. Конфлікти і характери у трагедії Івана Карпенка-Карого «Сава Чалий». URL: http://philology.kiev.ua/library/zagal/Literaturoznavchi_studii_2013_37_1/395_402.pdf
11. Мороз Л. Деякі особливості трагедії в українській драматургії другої половини ХІХ ст. (фольклорна традиція і жанр) / Розвиток жанрів в українській літературі ХІХ – початку ХХ ст. К.: Наукова думка, 1986. С.158-188;
12. Мороз Л. З. Нова реалістична драма в українській літературі кінця ХІХ – початку ХХ ст. / Проблеми історії та теорії реалізму української літератури ХІХ – початку ХХ ст. К.: Наукова думка, 1991. С.200-201;
13. Мороз Л. З. Драматургія /Історія української літератури ХІХ століття: У 3 кн. Кн. 2: Навч. посібник / За ред. М. Т. Яценка. К.: Либідь, 1996. С. 352 – 373.
14. Мамонтов Я. Драматургія І.Тобілевича/ Тобілевич І. Твори: В 6-ти т. Т.6. К.,1931.
15. Новиков А. Проблема злочину й кари в п'єсах драматургів театру корифеїв: морально-психолог. Аспект. *Вивчаємо українську мову та літературу*. 2009. № 15.
16. Погребенник В. Українська література кінця ХІХ століття: творчість чільних репрезентантів. *Українська мова та література*. 2004. №21–24 (373–376). С. 50–61.
17. Свербилова Т. Уроки «Хазяїна» наприкінці ХХ ст. *Слово і час*. 1998. №3. С. 61–64.
18. Сидоренко В. Робота з текстом комедії І.Карпенка-Карого «Хазяїн». *Дивослово*. 1995. №9. С. 38–40.
19. Тобілевич С. Мої стежки і зустрічі. Спогади. К., 1957.
20. Франко І. Іван Тобілевич (Карпенко-Карий)/ Зібр. творів: У 50-ти т. К.,1982. Т.37.
21. Шнайдер Б. І. Трагедія «Сава Чалий» Карпенка-Карого і українська історична драма ХІХ ст. Акад.наук УРСР; Ін-т літ. ім. Т. Г. Шевченка. К.,1959. 275 с.
22. Шпильова Н. Вивчення трагедії «Сава Чалий» Івана Карпенка-Карого в 10-му класі: 100-річчю від часу написання трагедії «Сава Чалий»(1899) присвячується. *Українська мова та література*. 1999. № 42. С. 3–5.

Практичне заняття №9

Іван Франко «Украдене щастя»

План:

1. Історія написання і постановки твору.

2. Реалістична психологічно-побутова драма «Украдене щастя»:

- сюжетна лінія і конфлікт у п'єсі;
- глибинність проблематики;
- психологізм у змалюванні образів дійових осіб (Анна, Михайло, Микола).

Література:

2. Великий каменярь: Проза та драматургія Івана Франка: Навчальний посібник. К.: Грамота, 2003. 67с.
3. Зозуляк П. «Конкурс... заставив мене написати «Украдене щастя». *Дзвін*. 2005. № 2. С. 137–141.
4. Мороз Л. Драматургія І. Франка. *Дивослово*. 1996. № 5–6. С. 3–8.
5. Шевченко О. «Мої п'єси – то мій смуток»: «Украдене щастя»: історія написання і постановки, соціально-психологічний конфлікт. *Укр. мова та література*. 2004. № 36. С. 28–30.
6. Тхорук Р. Архетипні теми в «Украденому щасті» І.Франка. *Актуальні проблеми сучасної філології*. Літературознавство. Рівне. 2000. Вип. IX
7. Свєрбілова Т. Від модерну до авангарду: жанрово-стильова парадигма української драматургії першої третини ХХ століття. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Syniavska_Lesia/Ukrainska_dramaturhiia_kintsia_KhIKh__pocha_tku_KhKh_stolittia_komunikatyvni_stratehii.pdf?PHPSESSID=9m35f1kvi3ehsaks16jmjff951

Практичне заняття №10 Контрольна робота

ПЕРЕЛІК ЗАЛІКОВИХ ПИТАНЬ:

1. Театр як вид мистецтва. Драма як рід літератури, специфіка розвитку жанру драми у фольклорі й давньоукраїнській літературі
2. Драматургія і театр XVIII ст. Українські громадські театри XVIII ст., їхня роль у створенні національного театрального мистецтва.
3. Розвиток театрального мистецтва в Україні I половини XIX ст. (загальний огляд).
4. Творчі здобутки у жанрі драми І. Котляревського, Г. Квітки-Основ'яненка, Т. Шевченка, Я. Кухаренка, Д. Дмитренка.
5. Мандрівні та кріпацькі театри I пол. XIX ст.
6. Історія створення українського професійного театру. Заснування першого професійного театру в Єлисаветграді. Діяльність корифеїв.
7. Марко Кропивницький – основоположник українського театрального мистецтва. Творча біографія М. Кропивницького. Роль у становленні національного театрального мистецтва.
8. Драматургія М. Кропивницького. Жанр соціально-психологічної та сатиричної драми у творчості М. Кропивницького («Олеся», «Доки сонце зійде, роса очі виїсть», «По ревізії» та ін).
9. Драматургічна творчість М. Старицького («Циганка Аза», «Чорноморці», «За двома зайцями», «Різдвяна ніч»).
10. Історія України у драмах М. Старицького «Маруся Богуславка», «Облога Буші».
11. І. Тобілевич. Театральна і драматургічна діяльність (загальний огляд).
12. Жанр сатиричної комедії у творчості І. Тобілевича. «Сто тисяч», «Хазяїн».
13. Історичні теми в драматургії І. Тобілевича. «Сава Чалий».
14. Драматургія І. Нечуя-Левицького (комедія «На кожум'яках», історичні драми «Маруся Богуславка», «В диму та в полум'ї»).
15. Здобутки П. Мирного в жанрі драми. («Лимерівна», «У черницях», «Перемудрив», «Згуба», «Спокуса», «Не вгашай духу!»)
16. І. Франко – драматург. Соціально-психологічна драма «Украдене щастя».
17. Специфіка української драматургії к. XIX ст.

Начально-методичне видання

Українська драматургія і театр ХІХ століття

(вибіркова дисципліна)

Навчально-методичний посібник для студентів

*факультету української філології, іноземних мов та соціальних
комунікацій*

***Спеціальність: 014.01 Середня освіта. Українська мова і
література***

Марія ЛАВРУСЕНКО

Книгу видано в авторській редакції

Підписано до друку 07.12.2022. Формат 60x84 ¹/₁₆
Папір офсет. Цифровий друк. Ум. др. арк. 1,1. Тираж 50

ВІДДРУКОВАНО ФОП Піскова М.А.
СВІДОЦТВО ПРО ДЕРЖАВНУ РЕЄСТРАЦІЮ

№2444000000027816 від 18.08.2016